

DE GENTSE BURGERLIJKE WACHT. 1814-1914 (Vervolg)

DE GENTSE "GARDE CIVIQUE" EIND 1831

In de nacht van 1 augustus 1831 verbrak generaal Chassé, kommandant van de citadel te Antwerpen, het wapenstilstandakkoord en op 2 augustus overschreden Hollandse troepen onze grenzen. Hierop werd de burgerwacht gemobiliseerd en kwam onder het beheer van het Ministerie van Oorlog. De opgeroepen kregen dezelfde rechten en plichten als de militairen en wat interessanter was, ook de soldij. (1)

Onmiddellijk reageerde het Gentse plaatscommando op de gebeurtenissen door het bevel te geven alle buitenpoorten, door militairen bewaakt, te laten bezetten door de burgerwacht. 's Anderdaags bekleog kolonel Van De Sande zich in een rapport dat de posten aan de Brusselse, St-Lievens, Heuver- en Kortrijkse poort niet waren afgelost: *"... il est malheureux de penser, qu'au moment ou les troupes de ligne pourroient recevoir l'ordre de se porter à la frontière, il y aurait si peu de zèle à attendre de la milice citoyenne à laquelle la sureté de l'intérieur serait confiée."* (SAG-M25)

Onze 1ste ban was ingedeeld bij het leger der Vlaanderen en kreeg de opdracht de noordergrens bij Maldegem te helpen verdedigen. Kolonel Coppens gaf zijn eerste oorlogsorder: *"Aux armes Camerades. Le premier Ban de la Garde Civique de Gand se réunira aujourd'hui mercredi à 2 heures, devant l'hôtel de ville prêt à marcher au premier ordre. Le premier Bataillon se placera dans la rue haute porte. Le 2ieme Bataillon devant le cour St-George. Le 3ieme Marché au beurre. Le colonel commandant la Garde Civique de Gand, Ch. Coppens."* (SAG-M25) na 30.000 "cartouches"

BURGER- WACHT.

Dag - Order.

De vrijwilligers van den 2^{en} en 3^{en} ban worden verwittigt dat den heer Lieutenant-Colonel Berte belast is met hunne organisatie.

Zy zullen zich, ten dien eynde, moeten begeven in de Casern N° 2.

Die welke wapens hebben, zullen zich gewapend aanbieden en men sal maetregelen nemen dat de andere daedelyk gewapend worden.

Alle Burger-wachten, voorzien van wapens, die niet optrekken als vrijwilliger of behoorende tot den 1^{en} Ban, moeten hunne wapens, binnen de vier-en-twintig uren, overbrengen in het Arsenal der Burger-Wacht ten Stadhuyse.

De Burgers voorzien van jagtgeweren, welke beantwoorden aan de oproeping hun gedaan door de Commissie van openbaere veiligheid en zich in byzondere Compagnien van tirailleurs willen organiseren worden verwittigt dat zy zich moeten aanbieden aan den heer Lieutenant-Colonel Berte, welken thunner beschikking zal stellen een byzonder local tot hunne organisatie, in de gezeyde Casern.

Gend, den 6 Augusty 1831.

Den Colonel Commandant *ad interim* der
Burger-Wacht van Gend,

L. DESMAISIERE.

Ordre du Jour.

Les Volontaires du 2e et 3e Ban sont prévenus que M. le Lieutenant-Colonel Berte est chargé de leur organisation. Ils devront se rendre à cet effet à la Caserne N° 2.

Ceux qui ont des armes se présenteront armés, et il leur sera remis des instructions des autres le tout de suite.

Tout Garde Civique armé qui ne marche pas soit comme Volontaire, soit comme appartenant au 1er Ban, doit dans les 24 heures remettre ses armes à l' Arsenal de la Garde Civique à l'Hôtel-de-Ville.

Les Citoyens munis de fusils de chasse, qui répondront à l'appel à eux fait par la Commission de sûreté publique et voudront s'organiser en compagnies particulières de tirailleurs sont prévenus qu'ils doivent s'adresser à M. le Lieutenant-Colonel Berte qui mettra à leur disposition un local particulier pour leur organisation, à la dite Caserne.

Gand, ce 6 Août 1831.

Le Colonel Commandant *ad interim* de la
Garde Civique de Gand,

L. DESMAISIERE.

GEND, BY LOUIS DE BUSSCHER, STADS-DRUKKER, KOORN-MARKT, N° 13.

Afb. 1. SAG-M25. Dagorder 6 Aug. 1831.

te hebben afgehaald in het munitiedepot van de citadel, marcheerden de 3 bataljons af, richting front. "het 1ste, 2de en 3de bataillon van den eersten ban der burgerwacht, die gisteren nae-middag met uytmuntende (sic) gewêren uytgerust waren geworden zyn nae onze grenzen vertrokken." (GvG-

4 aug) We zullen onze dapperen van nabij trachten te volgen op hun tiendaagse veldtocht.

In de stad, waar kolonel de Maizière het bevel over de rest van de wacht had overgenomen, volgden de gebeurtenissen zich in ras tempo op:

5-aug: Vrijwilligers voor het front konden zich laten inschrijven in de kazerne N°2 (St-Pieterskazerne). De luitenant-kolonel Berte, 2de kommandant van het 4e legioen, was belast met de organisatie en het logement. (Afb. 1)

-De geweren nog in het bezit van de 2de en 3de ban, moesten onmiddellijk worden ingeleverd en naar het front gestuurd. De leden uit de twee laatste bans zouden worden bewapend met pijken.

-De inwoners die over een jachtgeweer beschikten werden verzocht dit, tegen ontvangstbewijs, af te leveren op het stadhuis.

-Dagorder: *"De Burger-Wachten van het 1e, 2e en 3e Bataillon van den Eersten Ban van het legioen van Gend, welke zich by hun Corps nog niet hebben vervoegd, moeten zich by hetzelfde begeven binnen de 24 uren; by gebreke zullen zy militairelyk vervolgd worden."* (GvG-7 aug)

-De burgerwacht moest de wacht aan de gevangenis vervangen zodat ook de Municipale compagnie naar het front kon vertrekken. (2)

6-aug: De in de stad gebleven garde kwam onder het bevel van generaal de Wauthier, kommandant van Oost-Vlaanderen.

-Het 4e bataljon van de 1ste ban moest naar Leuven vertrekken als versterking voor het leger van de Maas.

-De officier rapporteur kreeg 4 bedienden die hem moesten helpen deserteurs op te sporen.

-In een rapport beklagde de plaatskommandant er zich over dat er maar 6 gardes waren komen opdagen aan de gevangenis; de directeur had er 20 gevraagd.

-De eerste gekwetsten kwamen de stad binnen.

-De leden van de muziekkorpsen van de burgerwacht moesten onmiddellijk de eenheden aan het front vervoegen.

7-aug: De gendarmerie spoorde deserteurs op.

-Kolonel Berte betreurde het dat zijn vrijwilligers geen eten kregen. De keuken in de St-Pieterskazerne kon dit niet leveren aangezien er op alle mogelijke uren van de dag troepen voorbijkwamen die eerst en vooral moesten verzorgd worden. Er waren ook geen wapens en uitrusting voorzien.

8-aug: Een levering van 3000 geweren arriveerde op het plaatsbureau; de wapens waren bestemd voor onze burgerwacht.

9-aug: 30 vrijwilligers begeleidden 3 karren, geladen met 1.235 geweren tot Eeklo op het hoofdkwartier van Coppens.

10-aug: Kolonel Coppens werd door koning Leopold tot opperbevelhebber over de Gentse burgerwacht benoemd.

-Vanaf het front meldde de kolonel dat er een groot aantal officieren ontbraken en verzocht dringend nieuwe te benoemen.

12-aug: De kommandant van het Scheldeleger verwittigde het stadsbestuur dat de meeste geweren onbruikbaar waren.

13-aug: Wapenstilstand.

Hoe was het ondertussen aan het front zelf verlopen? Reeds op 5 augustus wist de GvG te melden: *"Jammer is het van te zien dat er overal op onze grenzen de burgerwacht wapenen, buskruyd en voordere krygsbehoeften ontbreken; het is alleen daer aen, dat onze eerste nederlagen toe te wyten zyn."* Het dagblad vervolgde: *"Men verneemt dat het grootste deel onzer stedelyke wacht, die over eenige dagen nae de grenzen van Staets-Vlaenderen getrokken was, zich op eene zeer laffe wys gedragen heeft, vele van hun hebben het slagveld verlaten en zyn hier en daer gevlucht, andere zyn by de vyand overgelopen."*

Het waren niet alleen de Gentenaars die het hazepad kozen. Volgens latere verslagen waren er voor gans België ongeveer 8000 burgerwachten aan het front geroepen waarvan er maar 1500 op hun post waren gebleven.

Onze wachten waren gelegerd in de streek boven Eeklo. Samen met het 2e Jagers te Paard, een bataljon van het 8e Infanterieregiment en een compagnie artillerie moesten ze er de grens verdedigen. De GvG wist op 4 augustus te vertellen: *"De Hollanders hebben eergisteren niet alleen den Kapitalen-Dam genomen, maer zyn ook in de gemeente West-capelle, Maldegem, Watervliet, Assenede, Bassevelde, Ertvelde, Bouchaute, Zelzate, Stekene en Calloo gerukt..."* Het was tijdens die gevechten dat onze gardes massaal waren gedeserteerd. De rest, onder het commando van Coppens, had zich krانig geweed en kon de volgende dagen zelfs de vijand op enkele plaatsen terugslaan. Samen met vrijwilligers uit de dorpen aan de grens slaagde men er in, in Staats-Vlaanderen geen verder terrein meer prijs te geven.

Op 10 augustus trachtten de Hollanders terug door te breken. De eenheid van Coppens bevond zich op dit ogenblik te Strooibrug, 5 km boven Maldegem. Onze dapperen beten van zich af en verloren geen vaderlandse bodem. De garde had in dit gevecht één dode - de sergeant Parasie uit het 1ste bataljon - en 4 gekwetsten te betreuren. (3)

Het 4e bataljon dat, zoals we voorheen hebben gezien, op 6 augustus naar Leuven was vertrokken, ging het niet beter. Uit een verslag van kapitein De Volder van de 2de compagnie konden we lezen dat hij, met toestemming van een zekere kolonel de Lombeek, Leuven had verlaten op 12 augustus om 7 uur 's morgens. Zijn ganse compagnie was gedeserteerd met uitzondering van luitenant Verbruggen en twee man. (SAG-M25)

Vanaf de eerste dag van de inval had koning Leopold een verzoek om hulp aan Frankrijk gericht. Op 12 augustus kwam het Franse leger, onder maarschalk Gérard, tegenover het Hollandse heer te staan. Willem I vond het

verstandiger een wapenstilstand te ondertekenen, liever dan zich te meten met de veel sterkere Fransen. Op 20 augustus had de laatste Hollander ons grondgebied verlaten.

Bij K.B. van 16 augustus werd de eerste ban "*buyten beweegbaerheyd van dienst gesteld*", wat meebracht dat de onzen de 18e terug in de stad waren, juist op tijd om te horen dat Van Crombrugge door de koning, terug tot burgemeester was aangesteld. (19 aug)

De strijders werden met weinig vertoon ontvangen. Iedereen wist, dat zonder het optreden van Frankrijk, ons land terug onder de knoet van Oranje zou gekomen zijn. De vaandelvlucht en de lafheid was te algemeen geweest om grote feesten te vieren. Zelfs het vervolgen van de deserteurs werd zonder veel animo verricht; het aantal was zo groot dat men na enkele weken alle vervolging opgaf. De enige festiviteit die we konden ontdekken, was een avondserenade gegeven door het muziekkorps van de garde aan hun kolonel. De GvG had er geen goed woord aan over: "*Het muziek-corps van den eersten ban het welk van de laetsten niet is geweest om by het gevecht van Maldegem het hazenpad te kiezen en waer van zommige ledematen in de gevangenis van Eeklo hunne kleyn moedigheyd bezuert hebben, heeft gisteren den dapperen kolonel Coppens met een serenade vereerd.*" (GvG-21 aug) (4)

Het kwam er nu op aan de uitgedeelde wapens en uitrusting terug in magazijn te krijgen. Een eerste bericht werd geafficheerd: "*Burgemeester en Schepenen. Voorkomen hunne geadministreerde, dat alle bezitters van Wapenings- en Militaire Equipementstukken, door de vrywilligers verlaten ten gevolge der laeste oorlogs-gebeurtenissen, gehouden zyn er de overgaef van te doen te Stadhuuze, in het Secretariaat der Regering, binnen de acht dagen. De gene die in gebreke zouden blyven die overgaef te doen, zullen vervolgd worden naer alle strengheyd der wetten. 25 augusti 1831. Van Crombrugge burgemeester.*" (GvG-26 aug) (5)

Dezelfde 26 augustus namen de militairen terug het wachtlokaal van de "Grote Wacht" aan de Kouter over. Het P.V. van overname spreekt van verdwenen kandelaars, koolbakken, schoppen, ja zelfs kachelroosters; in het kort, alles wat niet was ingemetst, was gestolen. (SAG-M25)

Kolonel Coppens begon aan de hersamenstelling van zijn gehavende garde. Op 3 september verweet hij nogmaals aan het schepencollege dat er nog steeds een gedeelte van de 1ste ban niet was gekleed. De bevoorradingsofficier, Eduard de Moor, schreef in zijn rapport; "*... de schakos zijn van slechte fabricatie, de regen doordringt het karton waardoor ze ineenzakken en uiteenvallen...*" (SAG-M25) Ook de geweren moesten worden nagezien, meer dan de helft functioneerde niet.

De klachten over verlaten of te weinig bezette posten bleven nog dagelijks op het hoofdkwartier aan de Hoogpoort binnenkomen. (6) De gouverneur

die paal en perk wilde stellen aan deze grove overtredingen, gaf de burge-meester de opdracht een gebouw ter beschikking te stellen om er de gestrafte wachten in op te sluiten. De stad, nog steeds niet ten volle tot medewerking bereid, antwoordde geen andere plaats ter beschikking te hebben dan de Mammelokker of het Rasphuis. Later kreeg de gouverneur, van het militair gezag, toelating de gevangenen onder te brengen in de cachotten van de citadel.

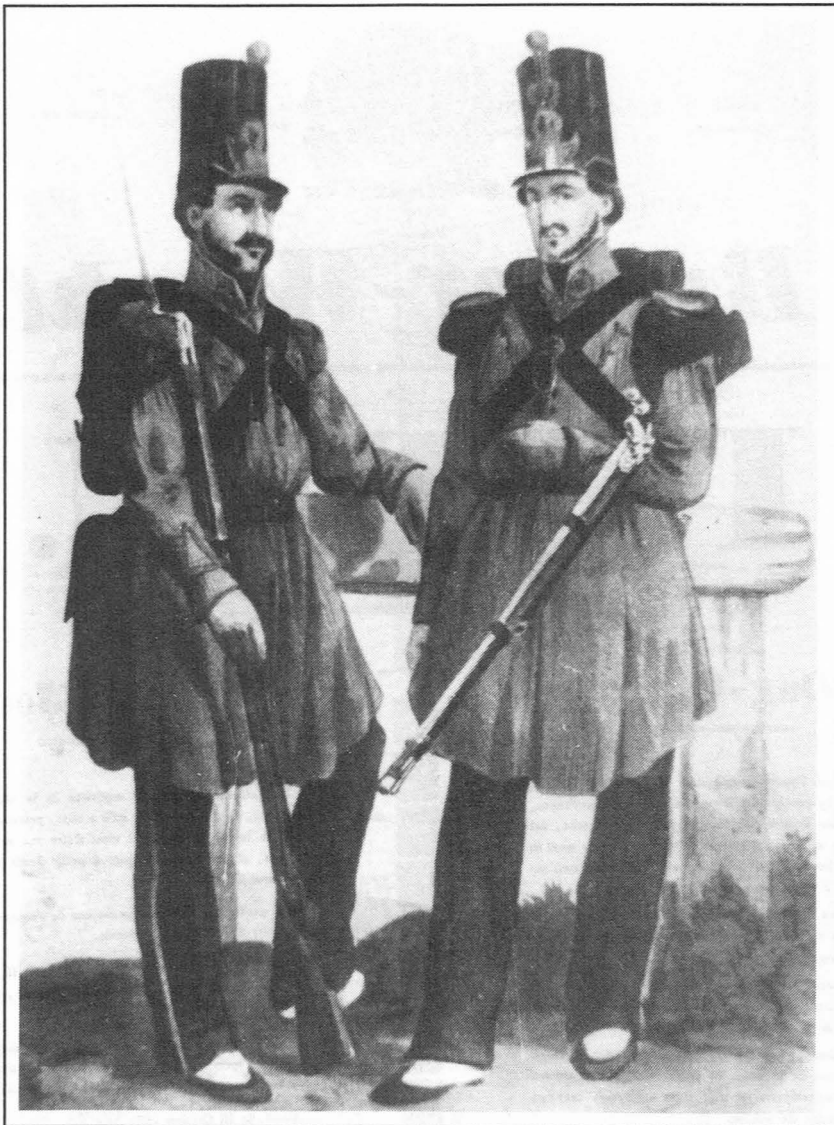
De Minister van Oorlog, de Brouckère, drong er bij de koning op aan dat, gezien de gespannen toestand met Holland, de burgerwacht een gedeelte van de militaire opdrachten zou overnemen. Leopold gaf zijn toestemming en de wet op de gedeeltelijke mobilisatie van de 1ste ban zag het licht op 15 september. (7) Er werd een beurtrol voor gans het land opgesteld wat voor Gent uitdraaide op 2 bataljons van 800 man die permanent zouden dienst doen. (8)

Toen Leopold I op 26 september Gent bezocht, vormde de 1ste ban de erehaag aan de Antwerpse poort. In de namiddag ontving de vorst de officieren uit de 2e en 3e ban, reeds in het bezit van een uniform. (GvG-28 sep)

Het grootste gedeelte van het leger was samengetrokken aan de grens. (9) De Minister van Oorlog hield de gemobiliseerde burgerwacht in reserve in tweede lijn of belaste ze met bewakingsopdrachten over gans het land. Zo kwamen Waalse gardes onze stad bewaken: *"Den 1ste ban van de Burger-Wacht van Luik, Huy en Verviers, ruim 2400 man is hier op 2 oktober aengekomen om bezetting te houden. Op 4 oktober hebben ze alle posten bezet alwaer zy zoo men verhoopt, betere wacht zullen houden dan onze Burger-Wacht van den 2den en 3den ban, die schier dagelyks de hun toevertrouwde posten verlieten."* (GvG-5 okt) De Gentse garden moesten alleen de post bezetten op het stadhuis, bestaande uit 1 luitenant, 2 sergeanten, 4 korporaals, 1 tamboer en 50 wachten en deze op het hoofdkwartier van de burgerwacht, bestaande uit 1 luitenant, 1 sergeant, 1 korporaal en 12 man. De 12e oktober wist de GvG te vertellen dat de Luikse wachten zeer goede dienst verrichtten, maar dat ze nog voor geen derde uitgerust waren met de kiel of de shako. (Afb. 2)

"Op donderdag 27 vertrekt de eerste ban. Een inspectie zal plaets hebben, woensdag 19 oktober ten twee uren naer-middag in het Spagnærskasteel. Deze die de middelen niet hebben om hunne kleding aen te schaffen mogen zich wenden tot de Stedelyke Overheid. Die niet meekomen worden streng gestraft." (Afb. 3)

"Heden is de eersten ban onzer Burger-Wacht, ten getalle van omtrent 600 manschappen (zoo dat meer als twee derden of 1200 mannen ontbraken) door den kolonel Fleury-Duray in oogbeschouw genomen en naar Nieuwpoort vertrokken. Er zyn door den gouverneur dezer provincie bevelen

Afb. 2. Tenue voor 1ste ban, vanaf 1 april 1831. Schilderij Kon. Legermuseum.

gegeven om de strengste maetregelen te nemen, ten opzicht de achterblyvers van den eersten ban." (GvG-20 okt)

De burgemeester liet volgend bericht afficheren: "In gevolge de aenschryving van den heer gouverneur dezer provincie, voorkomen de burgers, welke zulks mag aengaen, dat de strengste maetregelen zullen gebruykt worden ten opzigte der achter geblevene, nalatige en deserteurs tot de Burgerwacht behoorende, waer van den voorban reeds is of later mogt worden in

Burger-Wacht.

DE EERSTEN BAN.

Dag-Order.

Den Colonel Opper-Commandant van de Burger-Wacht van Gend, by gevolge der bevelen die hy heeft ontvangen, verwittigt den Eersten Ban der gezeyde Burger-Wacht, dat hy komt van in activiteyt gesteld te worden en zich moet in gereedheid houden, om te vertrekken Donderdag toekomende, ten 7 uren des morgens.

De wachten die de middelen niet hebben om zich hunne kleeding aen te schaffen, sullen sich mogen wenden tot de Stedelyke Overheyd.

Eene inspectie zal plaets hebben morgen Woensdag, 19 dezer, ten twee uren naer-middag, in het oud Spaensjeerds Kasteel, by de Antwerpsche-poort.

Alle wachten die zich by hun corps niet zouden vervoegd hebben, binnen de 24 uren na syn vertrek, sullen aanzien worden als agterblyvers en over sulks strengelyk vervolgd worden ingevolge de wetten.

Gend, den 18 October 1831.

Den Colonel Opper-Commandant van de
Burger-Wacht voorsyd,

CH. COPPENS.

Ordre du Jour.

Le Colonel Commandant supérieur de la Garde Civique de Gand, d'après des ordres qu'il a reçu, prévient le Premier Ban de la dite Garde, qu'il vient d'être mis en activité de service, et devra se tenir prêt à partir Jeudi prochain, à 7 heures du matin.

Les gardes qui n'ont pas les moyens de s'équiper, pourront s'adresser à l'Autorité Communale.

Une inspection aura lieu demain Mercredi, 19 du courant à 2 heures de relevée, à la vieille Citadelle, près de la porte d'Anvers.

Tous gardes qui n'auront point rejoint leur corps dans les 24 heures après son départ, seront considérés comme rétrodataires et poursuivis rigoureusement conformément à la loi.

Gand, le 18 Octobre 1831.

Le Colonel Commandant Supérieur de la
Garde Civique susdite,

CH. COPPENS.

Afb. 3. SAG-M25. Dagorder-18 okt. 1831.

werkelyken dienst gesteld, ten eynde hun te dwingen om zich by hunne korpsen te vervoegen, en de zelve derwaerts, door de gewapende magt, te doen geleyden. Voorkomen dezelve verders dat alle de strengheyd der mili-

taire wetten zal toegepast worden aen die slechte burgers, en hunne namen openbaerlyk in hunne geboorte plaets zullen worden aengeplakt, ten eynde de overheden daer van niet zouden onwetend zyn, om te volkomen aen de oproeping welke het bedreygd vaderland hun deed." (SAG-M25)

Militaire mobile kolonnen werden ingezet om de deserteurs op te sporen; resultaten bleven niet uit: *"Dezen morgend heeft men hier verscheyde burger-wachten in de citadel gebragt, die gisteren voor ongehoorzaemheyd of voor wanorders aengehouden waeren."* (GvG-23 okt) *"... gisteren 5 gendarmen en 5 politie op zoek naar achterblyvers van den 1ste ban welke zy aengehouden en gekoord en gebonden nae het tuchthuys opgebracht hebben, van waer die achterblyvers nae Nieuwpoort zullen geleyd worden. Vele andere hebben nu de bargie genomen en zyn nae Nieuwpoort vertrokken."* (GvG-28 okt) *"De achterblyvers zyn nog by de 500. De politie en gendarmerie doen verdere opzoekingen."* (GvG-30 okt) *"De kapiteyn Lefevre en verscheyde andere leden van den eersten ban zyn gisteren geslaekt uyt onze citadel."* (GvG-5 nov) De tuchtraad vergaderde doorlopend en deelde gul geld- en gevangenisstraffen uit.

Generaal Duvivier had kolonel Fleury-Duray aangeduid als inspecteur van de burgerwacht uit Oost-Vlaanderen. De kolonel begon zijn controle eind oktober en schrok over de slechte staat van de uitrusting en het gebrek aan onderricht in de Gentse wacht. Reeds bij een eerste bezoek aan Nieuwpoort ontsloeg hij enkele officieren die niet het minste benul hadden van militaire opleiding. (SAG-M25) *"Eenige der heerkens van den eersten ban onzer burgerwacht, die zich tot officier hadden doen kiezen en de manschappen nae Nieuwpoort gevolgd hadden, zyn aldaer door den heer kolonel-inspecteur der burgerwacht Fleury-Duray wegens hunne krygs-kundigheden onderzocht geworden en vervolgens voor onbekwaemheyd afgedankt en nae huys terug gezonden."* (GvG-26 okt) *"Kolonel Fleury is terug uyt Nieuwpoort, hij heeft terug officieren van de 1ste ban afgedankt voor onkundigheyd."* (GvG-16 nov)

De mentaliteit onder onze garden was nog nooit goed geweest. Nu ze voor een niet te overziene periode van huis waren weggestuurd was het er niet op verbeterd. Daarbij kwam nog dat men in Nieuwpoort slecht gehuisvest was en de winter voor de deur stond: *"De 1ste ban te Nieuwpoort klagen dat ze niettegenstaande het koude weer nog geen kapotjas hebben ontvangen."* (GvG-23 nov) De strenge inspecties deden ook een duit in het zakje: *"Doordat de kolonel Fleury-Duray te Nieuwpoort eene noodzaakelyke strengheyd heeft laten blyken zyn verscheyde Burger-wachten beginnen muiten... ze weigeren in de kazerne te gaan."* (GvG-18 nov) *"Onze te Nieuwpoort in bezetting liggende Burger-wachten, zyn voorleden Zaterdag (27 nov, sic) opnieuw aen het muyten gevallen."* (GvG-2 dec)

De toestand van dienstweigering, muiterij en vaandelvlucht bleef bestaan

tot midden 1833 als de 1ste ban terug op vredesvoet werd gebracht en de meeste wachten hun haardstede konden vervoegen.

Het was te verwachten dat de officieren van de civique wacht niet lang de roemvolle blauwe boerekiel zouden dragen. (10) Stel u simpel een select gezelschap in avondkledij voor, waartussen baron X en graaf Y als burgerwacht-bevelhebber in boeredracht; zowel toen als nu ondenkbaar. Het Besluit van 6 februari 1832 voorzag dan ook een "kleyne tenue" voor officieren, te dragen buiten dienst. (11) *"Donker blaewen rok, met ééne reeks van negen knoopen; gelyken kraeg, van vooren open met zilveren granade of jagthooren op rood laeken geborduurd; puntwys gesnedene omslaegen met twee knoopen; breede en afgeronde slippen... zilveren knoopen met den Bel-*

Afb. 4. Kleine tenue van officier 1833. Schilderij Kon. Legermuseum.

gischen leeuw en het randschrift: Burgerwacht van België. Donker blaauwen lange broek met zilveren band van 35 strepen breedt. (35 mm, sic) Zilveren epauletten. Ze zullen met dezen tenue eenen driehoekigen hoed (steek, sic) mogen draegen zonder andere versiering dan een lis in zilveren torsade en eykels in groot zilverdraed voor de hoofdofficieren." (Afb. 4)

Het jaar 1832 bracht geen verbetering in de dienstijver van de Gentse wacht. Om de manschappen op andere gedachten te brengen en om de voorgeschreven beurtrol te respecteren, verplaatste men de bataljons geregeld naar andere kantonnementen. Laten we ze even volgen op hun lijdensweg:

10 jan: Onze eerste ban gaat naar Ieper. (SAG)

4 apr: Een bataljon vertrekt uit Ieper naar Oostende. (GvG)

11 jul: De bataljons 1ste ban gaan van Oostende naar Nieuwpoort. (GvG)

5 okt: Het bataljon eerste ban gaat naar West-Capelle *"ze worden van het vagevier nae de hel gezonden"*. (GvG)

16 dec: Het 5e bataljon bevindt zich nu te Bassevelde. Het was tot nu toe schier altijd gelegerd in ongezonde streken: Nieuwpoort, Oostende, West-Capelle en Hazegras. Er waren vele "Polderkorsseniers" (polderkoorts, sic) sommigen liggen reeds 8 maand in het hospitaal en genezen niet. (GvG)

10 feb. 1833: Het 5e bataljon gaat van Dendermonde naar Eeklo. (GvG)

1 mei: Het verminkt bataljon van de beweegbare burgerwacht vertrekt morgen naar Oostende. Alleen de manschappen van het 2e bataljon en een tiental anderen van het 1ste en 3e bataljon (vrijwilligers) samen ongeveer 200. Twee andere bataljons zullen, zo het schijnt, aanstaande week hun makers vervoegen. (GvG)

9 jun: Het bataljon gaat van Brugge naar Nieuwpoort. (GvG)

Maar de onwil bleef bestaan; geregeld werden vaandelvluchtigen van de 1ste ban aangehouden en opgesloten. *"By alle bataillons der Beweegbare Burger-wacht hoort men de manschappen bitter klagen, zoo van slechte kleeding en tractement als zwaren dienst en krygs-oefeningen en buytengewone strengheyd der officieren. Zoo groot is tegenwoordig de desertie onder de beweegbare Burger-wacht dat er by het 5e Gentse bataillon niet meer dan 325 manschappen te Nieupoort aenwezig zyn, de overigen zyn vlugtig of zitten in hechtenis."* (GvG 14 sep) Om de gendarmerie te helpen bij de opzoeking, werd van iedere deserteur een signalement opgesteld. (Afb. 5) Iedereen die een vaandelvluchtige aanbracht kreeg een premie van 4 gulden. (12) Al die maatregelen brachten geen aarde aan de dijk: *"Men verneemt dat het bevel over het bataillon, nog altijd in bezetting te Nieupoort, alwaer het gedurig smelt door desertie, ziekte enz. aen den oud-majoor der vrywilligers Juillet toevertrouwd is geworden."* (GvG-30 sep)

Bij K.B. van 13 september besloot de koning hulde te brengen aan die steden en gemeenten die zich moedig hadden gedragen tijdens de strijd voor de onafhankelijkheid. Op 27 september overhandigde de vorst een vaandel aan

SIGNALEMENT

DE

Mabry George

Ayant servi en qualité de

Garde

dans 5me Bataillon

garde fédérale de la 1re Division

et dont il est DÉSERTE le

18 septembre 1833.

Noms { de son Père *Antoine*
de sa Mère *Bevernaye Isabelle*

Lieu de naissance *Land.*

Date de naissance *le 4 février 1811*

Dernier Domicile avant d'entrer au service *Land.*

Célibataire

Marid

Domicile de l'épouse

Taille *1 - 1/2*

Visage *ronde.*

Front *ronde.*

Yeux *brun*

Nez *Petit.*

Bouche *Petit.*

Menton *ronde.*

Teint

Cheveux } *noir*
Sourcils }

Marques apparentes

Requis le 18 septembre 1833

Le Commandant de bataillon
garde fédérale de la 1re Division
Carrière

Mariage rendu

Afb. 5. SAG-M25. Signalements-fiche voor deserter.

diezelfde gemeenten. Gent bevond zich niet onder de laureaten, wat wel niemand zal verwonderen. (13)

Iedere november moesten de jongelingen, die het jaar daarop 21 jaar werden, zich laten inschrijven in de rollen van de garde. Op alle mogelijke manieren trachtten de toekomstige wachten zich aan die verplichting te onttrekken. De meesten probeerden afgekeurd te worden voor ziekte of gebrekkigheid; zelfverminking was geen zeldzaamheid. Anderen werkten op het gemoed van de commissie door er een zieke moeder of oude vader bij te betrekken. (Afb. 6) Nog anderen traden in het huwelijk vóór de gewraakte datum om ten minste aan de dienst in de 1ste ban te ontsnappen enz. enz. Er moet gezegd dat de meeste dienstweigeraars te vinden waren in het 5e bataljon gevormd door de wachten uit de randgemeenten. Het lag voor de hand dat jongelingen uit boerenfamilies nog minder konden worden gemist dan ongetrouwde zonen uit een arbeidersgezin. Maar ook de werkman uit

Den Politie-Commissaris van den ^{1^{ste}} Wyk, verklaert
dat *Hubertus Delbove, Schoenmaker*
beroep *Geb. te Gent d' 8ten 1803*
woonende *Heemeluyckstra. Hoek n.º 3*, is gebragt
op de Bevolkings-Boek van het jaer 1851, onder n.º
GEND den *26 Febrúis* 1851
Zoo de ondergeteekende Vermaeynd is,
Voornaemden Hubertus Delbove noodig
tot het bestaan van zyne moeder,
Weduwe, oud 62 Jaeren
Van doren

Afb. 6.

de 2e en 3e ban leed onder de verplichte dienst. Men kan de gemoedstoestand van de gewapende burger niet beter beschrijven dan met de brief die een getrouwde garde, uit de onbezoldigde 2e ban, aan de GvG schreef om zijn ongenoegen te laten kennen: *Brief van timmermans knecht J.B. Terwyl hy wacht loopt voor het Stadhuis leest hy aan het bord voor openbare acten: Het budget voor 1833 voor de Burger-wacht belooft 31.291 gulden. Nu vraag ik of het billyk is zoo groote tractementen toe te staen aen onze overste, welke ryk zyn, terwyl wy arme luyden den Dienst Gratis moeten doen, onze daghuer verliezen en onze vrouw en kinderen zonder brood laten.*" (GvG-27 jan 33)

Ook het Schepencollege stond afwijzend tegenover de burgerwacht, die de stad veel moeilijkheden en geld kostte. De gouverneur de Lamberts, kwam geregeld tussen om de stad op haar plichten te wijzen. *"De commandant van de garde civique reclameert dat de stad niets doet om de onbemiddelden te kleden volgens artikel 33 en 53 van het Besluit van 31 oktober 1830."* (SAG-M25) Alle aanvragen door het commando van de wacht aan de stad gericht, schoof men op de lange baan of beantwoordde men negatief. Kolonel Coppens zag zich steeds verplicht de gouverneur in te schakelen. Op de vraag een grotere zaal ter beschikking te stellen om de tuchtraad in betere omstandigheden te laten werken, verwees de burgemeester naar de Kapellezaal, op dagen dat de politierechtbank niet zetelde. Enkele dagen nadien kwam de gouverneur melden dat de rechters de zaal niet wilden afstaan. De burgemeester gaf dan maar de raad te zetelen in de lokalen van het hoofdkwartier in de Hoogpoort. Het budget voorzien voor de garde, moest herhaaldelijk worden afgesmeekt en werd maar mondjesmaat overgemaakt. (SAG-M25)

Op 21 mei 1833 tekende Willem I, in Londen, een overeenkomst waarin hij beloofde geen vijandelijke daden te stellen zolang de relaties tussen Holland en België niet waren geregeld door een definitief verdrag. (14) Aangezien de Nederlanders reeds eenmaal de wapenstilstand hadden verbroken keken de Belgen de kat uit de boom en gingen er niet onmiddellijk toe over het leger en de burgerwacht te demobiliseren. De Minister van Oorlog liet op 1 juli wel de helft van de voorban huiswaarts keren, de andere helft bleef echter in dienst samen met het leger. De naar huis gestuurde officieren behielden, tot nader order, de helft van hun wedde.

Het Schepencollege reageerde prompt: *"Overwegende dat de handhaving der openbare orde en rust binnen deze stad genoegzaam gewaerborgd is door de gewone politie, en overwegende dat de zamenstelling der rustende Burger-wacht haer zoude toelaten haren werkzamen dienst te hervatten, zoohaast de regering het wil... Besluyte wy: De werkzame dienst der rustende wacht zal met 23 dezer ophouden. De deelnemers zullen niet meer gehouden zyn de wacht op te trekken en patrouilles te maken en er zullen*

geen andere vergaderingen meer plaats hebben." (RV-21 aug en GvG-23 aug)

De dagbladen uitten zich positief op de beslissing: *"... een onnodigen dienst, welke tot niets anders meer strekte dan de burgers geld af te persen... en de staf-officieren en onder-officieren, ten koste van hunne medeburgers-kas een min of meer groot inkomen te verschaffen, het welk hun een middel gaf om op hunne pintjes te gaen."* (GvG-23 aug)

Nog maar pas waren de manschappen van de 1ste ban terug thuis of een melding uit het hoofdkwartier bracht beroering onder de wachten: *"Een dagbevel van den heer Ch. Coppens, hoofd-bevelhebber der Burger-wacht dezer stad, gebied alle Officieren, onder-officieren, korporaals, wachten en leden van het muziek-corps de eerste en derde zondagen der maenden september en october aenstaende de gewoonlyke krygs-oefeningen, van 7 tot 9 uren des morgens, in het Spagniaeds-kasteel te komen verrichten. Een ieder moet in uniform zyn, op pene van straf by de wet bepaeld."* (GvG-28 aug)

De afkeer tegen de burgerdienst was ondertussen bij de meeste Gente-naars zo groot dat het bevel een hevig protest uitlokte. Beducht voor rellen werd het dagorder snel ingetrokken. *"Den kolonel Coppens, komt heden in den Journal des Flandres te laten weten dat de circulaire welke zynen naem draegt door hem niet onderteekend is geweest."* (GvG-1 sep)

Ondertussen verbeterde de verhouding met Nederland zodanig dat men de 1ste ban nog wel onder de wapens hield, maar alle eenheden naar hun respectievelijke haardsteden terugstuurde. *"Het 3e en 4e bataillon zyn thuisgekomen, ze worden door legereenheden vervangen."* (GvG-22 nov 33)

De officieren bleven hun halve soldij trekken, wat voor hen een mooi zakgeld vertegenwoordigde, maar voor anderen een bron van ergernis was. Deze belachelijke halve-mobilisatietoestand bleef bestaan tot 9 augustus 1835, toen een K.B. de zeven nationale legioenen van de 1ste ban eindelijk op non-activiteit plaatste.

Zolang de mobilisatietoestand duurde moesten echter de voorgeschreven oefeningen doorgaan. Evenals in het verleden was de afwezigheid groot. Als men weet dat de opsluiting de zwaarste straf was kan men zijn conclusies trekken uit volgende berichten: *"Gedurende de pas afgeloopene maend april hebben 75 Burger-wachten de straf van 1 dag tot 5 dagen gevang onderstaen, tot welke zy door den tucht-raed der burger-wacht dezer stad veroordeeld waren geweest."* (GvG-4 mei 34) *"Gedurende de verloopene maenden van dit jaer heeft de tuchtraed 1204 vonnissen uytgesproken..."* (GvG-4 jul 34) Door de grote armoede die er heerste, lieten sommige wachten zich maar al te graag opsluiten. In de gevangenis waren ze zeker alle dagen eten te krijgen. Bij K.B. van 16 september schafte de koning alle straffen af. (GvG-26 sep 34)

Was het om de moraal op te peppen of had men eindelijk ingezien dat de

blauwe kiel niet voldeed, wat er ook van zij, de koning besloot op 4 februari 1835 de garde te voorzien van een splinternieuw uniform. (15) *"Kleed lang, konings-blauw, regt toegeknopt op de borst met negen witte metalen knoppen, blauewen uytgesneden kraeg met rood boordsel; ronde omslagen met rood boordsel, drypuntige pandslip in jonkilie geel (geel-wit, sic) met blaew boordsel met dry kleyne knoppen... Schouderlinten in rooden grond op voeyering in blaew laken; epauletten in roode wol met blaew gevoederd... witte metalen knoppen een weynig boogs, houdende eenen leeuw in 't midden, en rondom het randschrift Burgerwacht van België... Broek van gryns marenngo laken, rood boordsel... vallende op de leers... Halsboord van zwart laken... Shako van zwarte vilt, 220 mm hoog..."* (Afb. 7)

Afb. 7. 1ste Ban in marskledij 1835. Schilderij Kon. Legermuseum.

Noch de nieuwe kledij, noch een reorganisatie van de 1ste ban begin 1835 veranderde iets aan de dienstijver der Gentse garde. De kiezingen moesten worden onderbroken, er waren geen kandidaten en geen kiezers komen opdagen. Na de volledige demobilisatie in augustus 1835 was het hek volledig van de dam. Alleen enkele idealisten melden zich nog voor de oefeningen. Het ging zo ver dat kolonel De Berlaere, kommandant van het 5e legioen, in april 1836, aan het commando liet weten dat door het ontbreken van enige discipline in de garde van het kanton, hij het nodig had geacht de geweren, die terugkwamen na nazicht door de wapenmaker Montague, niet meer uit te delen. (SAG-M25) In een rapport aan de gouverneur uitte ook kolonel Coppens zich zeer pessimistisch over de situatie in zijn eenheden: *"17 octobre 1838. Er zijn 846 geweren en 30 sabels uitgedeeld. 1306 geweren en 13 sabels bevinden zich in een lokaal in het stadhuis. We raden aan alle wapen in depot te plaatsen. Aangezien de wacht in Gent niet georganiseerd is, kunnen we ze niet verzamelen en inspecteren. Daar de kiezingen in 1835 zijn onderbroken zijn de officieren van de oude garde nog in dienst maar ver van compleet. De inschrijvingen gebeuren regelmatig maar velen bieden zich niet aan en moeten vervolgt worden."* (SAG-M25) In een ander verslag op 8 december schreef hij zelfs: *"De huidige staat van de garde-civique is niet ernstig te nemen - personne ne bougera."*

Het Schepencollege profiteerde van de situatie om drastisch te snoeien in het burgerwacht-budget: *"Enfin par la même resolution il à été décidé qu'attendu que la garde-civique se trouvait entièrement désorganisée puisqu'il n'existait ni légions, ni bataillons, ni compagnies il ne pouvait y avoir lieu à mandater la somme de 300 fr. allouée à chaque légion pour frais de bureau."* (RV-21 feb 39) Coppens drong meerdere malen aan tot betalen, ook de gouverneur schakelde zich opnieuw in, maar het stadsbestuur hield het been stijf onder het motto "geen dienst, geen geld". (16) (Afb. 8)

Toen er eind 1838 door de Europese leidinggevende naties op aangedrongen werd aan de sluimerende oorlogstoestand een eind te stellen en Nederland nog eens dwars kwam te liggen, flakkerde de vaderlandsliefde even op: *"Het bevel tot herzamstelling van den eersten ban is hier eergisteren ontvangen. Nog al vele personen hebben de opper-officieren onzer burgerwacht hun voornemen te kennen gegeven van zich in de gelederen van den 1ste ban te komen scharen, zoohaast den zelven zich op voet van oorlog zoude bevinden. Andere personen hebben beloft geld opofferingen te doen voor het koopen van wapens, krygsbehoefsten en peêrden. Onze citadel wordt in staet van verdediging gebracht. Onze troepen worden samengetrokken aan de Hollands-Vlaamse grens."* (GvG-25 jan 39)

In februari gingen de verkiezingen door voor de kapiteins, luitenanten, sergeanten, fourriers en korporaals van de compagnies uit de eerste ban. (GvG-15 feb) *"De nieuwgekozen officieren (36) van de 1ste ban hebben*

PREMIERE DIVISION. — FORCE DU CORPS CANTONAL.				
INDICATION	COMMUNES ausquelles appartiennent les hommes de chaque Compagnie.	SOMME D'HOMMES Officiers compris.	OBSERVATIONS.	
PREMIERE LEGION.				
1. ^{re} Compagnie		116	(1) On des Cantons révisés de... et de... (Art. 18 de la Loi.)	
2. ^{de} Compagnie		135	(2) Art. 22 de la Loi.	
3. ^{de} Compagnie		132	(3) Art. 23 de la Loi.	
Etat-Major des Bataillons		21		
Etat-Major de la Légion		1		
DEUXIEME LEGION				
1. ^{re} Compagnie	<i>Sand</i>	143		
2. ^{de} Compagnie		148		
3. ^{de} Compagnie		144		
Etat-Major des Bataillons		21		
Etat-Major de la Légion		1		
TROISIEME LEGION				
1. ^{re} Compagnie			196	
2. ^{de} Compagnie			142	
3. ^{de} Compagnie			120	
Etat-Major des Bataillons			21	
Etat-Major de la Légion		1		
QUATRIEME LEGION				
1. ^{re} Compagnie		146		
2. ^{de} Compagnie		191		
3. ^{de} Compagnie		141		
Etat-Major des Bataillons		21		
Etat-Major de la Légion		1		
PREMIER BATAILLON.				
1. ^{re} Compagnie	<i>Enschinnep</i>	135		
2. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	126		
3. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	154		
4. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	173		
5. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	166		
6. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	139		
Etat-Major du Bataillon.		5		
DEUXIEME BATAILLON.				
1. ^{re} Compagnie	<i>St Denis Westroo</i>	127		
2. ^{de} Compagnie	<i>St Denis de Affre</i>	137		
3. ^{de} Compagnie	<i>Tedding</i>	122		
4. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	130		
5. ^{de} Compagnie	<i>Jendbrugge</i>	119		
6. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	146		
Etat-Major du Bataillon.		6		
TROISIEME BATAILLON.				
1. ^{re} Compagnie	<i>Marickwerd</i>	178		
2. ^{de} Compagnie	<i>Winkelberg</i>	190		
3. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	134		
4. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	136		
5. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	136		
6. ^{de} Compagnie	<i>id</i>	170		
Etat-Major du Bataillon.		11		
Etat-Major de la Légion.		11		
TOTAL DE LA FORCE EFFECTIVE.		15830		

Afb. 8a. SAG-M25. Budget 1835 voor de 5 legioenen.

NUMERO D'ORDRE.	INDICATION DES DEPENSES.	SOMMES		Années proposées pour le Cassalet de Régence.	OBSERVATIONS
		PROPOSÉES par le Conseil d'Administration de la Garde Nationale.	ACCORDÉES par le Conseil Provincial.		
Chapitre Premier					
	Bureau du Colonel commandant Supérieur				
1	Entretien pour un officier « bay » un four four de chef de bureau	1200			
2	Indemnité pour son aide-jardinier son officier				
3	son jardinier (moyenne) à 1/200	1000			
4	son commis aux écritures « bay » à 1/300	1000			
5	Indemnité de bureau	60	1000	400	
6	Depenses au bureau	300			
7	Indemnité pour un officier rapporteur	1200			
8	un fonctionnaire à l'écrit. de singulier	1000	500	500	
9	Entretien de son aide-jardinier	300			
10	Indemnité au secrétaire au bureau	300	300	300	
11	Pras au bureau de son officier	100			
12	son aide-jardinier au bureau	400	300	300	
	Total 1er	7800	2100	1400	
	Nota: La cinquième légion (Communes rurales) doit compter pour un dixième dans les dépenses de ce chapitre pour une somme de	786	210	140	
	Total 1er	7074	2890	1130	
Chapitre deux					
13	Quatre légions de la ville de Gant.				
14	Un capitaine adjudant major	300	300		
15	son aide-jardinier	600	200		
16	son tambour major				
17	son tambour « bay »	180	75		
18	son aide-jardinier son officier à 1/200	300	100	300	
19	son aide-jardinier son officier à 1/200	300	100		
20	Pras au bureau	600			
	Total 2°	3300	300	500	
	Indemnité totale pour un officier rapporteur	1200	1100	1100	
	Pras pour les quatre légions de la ville	2720	400	400	
21	De petites primes au lieu de la somme réglementaire	2000			
	Total 1er	19120			
Chapitre trois					
Cavalerie					
22	Entretien au lieu de la somme réglementaire	400			
23	Entretien au lieu de la somme réglementaire	500			
	Total 1er	900			
Chapitre quatre					
Artillerie					
24	Entretien pour un officier « bay » son aide-jardinier son aide-jardinier et son aide-jardinier	100			
25	Pras au bureau	75			
	Total 1er	175			
Chapitre cinq					
Rapports					
26	Le 1 ^{er} de la légion « bay » son aide-jardinier	673 66	673 66		
27	Le 2 ^o de la légion « bay » son aide-jardinier	42 32	42 32		
28	Le 3 ^e de la légion « bay » son aide-jardinier	31 10	31 10		
	Total 1er	746 08	746 08		
Chapitre six					
Cinquième légion (Communes rurales)					
29	Un capitaine adjudant major	300			
30	son aide-jardinier	600			
31	son tambour major				
32	son tambour « bay »	180			
33	son aide-jardinier son officier à 1/200	300	1100	1100	
34	son aide-jardinier son officier à 1/200	300			
35	son aide-jardinier son officier à 1/200	600			
36	Pras au bureau	50 10			
37	son aide-jardinier	500			
	Total 1er	2830 10			
	Entretien au lieu de la somme réglementaire	786	288 60	288 60	
	Total 1er	3620 10	1444 60	1388 60	
Recapitulation					
38	Chapitre 1 ^{er} Bureau du Colonel commandant Sup.	7074		1130	
39	2 ^o Quatre légions de la ville de Gant	19120	1890	4000	
40	3 ^o Cavalerie	900			
41	4 ^o Artillerie	175			
42	5 ^o Rapports	746 08	746 08		
43	6 ^o 5 ^e légion (Communes rurales)	3620 10	1370	1388 60	
	Total général 1er	31035 18	2986 08	6000	

Afb. 8b. SAG-M25. Budget 1835 voor de 5 legioenen.

zich op het bureau van den Staf der Burger-wacht op de Hoogpoort begeven bij kolonel Coppens. Ze komen iedere morgen samen op het stadhuis om er in de wapenoefening en krygsleer onderwezen te worden. De onder-officieren krijgen alle dagen om 6.30 uur les in het Metershuys op de Vrydagmarkt." (GvG-20 feb)

Het vredesverdrag met Nederland kwam tot stand op 19 april 1839. De geest van strijdbaarheid verdween als sneeuw voor de zon. *"Z.M. de koning komt bij K.B. van 16 dezer ontslag te geven van alle straffen, tot dus verre ter zake van de Burger-wacht uytgesproken. Dit is goed, maer het zou nog beter zyn konden wy eens en voor altyd van dit ongemak ontslagen worden." (GvG-19 jun)* De kolonel Vergauwen en Banneville van het 1ste en 2e legioen en meerdere hogere en lagere officieren namen ontslag.

De armoede vierde hoogtij en ging gepaard met een geweldige hongersnood. Speciaal de katoenwerkers leden onder werkloosheid. (17) Begin oktober kwamen de laatsten dan ook in opstand. Men zag in dat wapens, uitgedeeld aan arbeiders ingelijfd bij de burgerwacht, ook konden gebruikt worden tegen de gevestigde macht. (GvG-4 okt) Als de geweren moesten worden ingeleverd verklaarden vele wachten hun wapens reeds te hebben afgeleverd, anderen zegden nooit een "fusiek" te hebben ontvangen. (SAG-M25) *"De geweënen, welke voor de burgerwacht gediend hadden en ten stadhuyze bewaerd wierden, en voor welkers onderhoud er jaerlyks de sapeurs-pompiers eene nogal aenzienlyke gratificatie gegeven wierd, zyn gisteren, uyt voorzorg, onder een geleyde cuirassiers en voetvolk in onze citadel op St-Pieters overgevoerd." (GvG-9 okt)* In een verslag van 26 juni 1841 over de staat van de wapens konden we lezen dat er 1800 geweren op een zolder van het stadhuis waren neergeworpen daar de wapenzaal moest herschilderd worden. Toen de oproer onder de katoenarbeiders uitbrak waren de wapens, in de nacht van 3 op 4 oktober 1839 naar de citadel gebracht. De geweren waren nu roest en in zeer slechte staat. De gouverneur vroeg de citadelbevelhebber te zorgen voor een "place convenable" om er het arsenaal in onder te brengen. (SAG-M25) Uit dit alles kunnen we besluiten dat, tussen de bewuste verhuis-nacht in 1839 en juni 1841 niets was gedaan om de bewapening in orde te brengen.

De periode 1840-1847 vormt het dieptepunt in zowel de lokale als nationale geschiedenis van de garde-civique. De 1ste ban was ontbonden en er werden geen oefeningen meer gedaan. Een deel van het officierskorps, samen met enkele idealisten van lagere graad, trachtte de eer op te houden. Af en toe haalden ze, in uniform, een personaliteit af aan het station of aan een stadspoort. Ze waren er ook nog steeds bij om te pronken op een plechtigheid of om te flaneren onder de bomen op de Kouter.

Niemand interesseerde zich nog voor de garde. In het hoofdkwartier aan de Hoogpoort trachtte men zoveel mogelijk van het jaarbudget binnen te halen.

Congé

Définitif.

BELGIQUE.

MINISTÈRE DE LA GUERRE.

En vertu de l'autorisation du Ministre de la Guerre, en date du 20 Nov 1835
 N.º 19 le soussigné *Charles Sirey* Commandant le Régiment des *Légion*
général sous ses ordres, par le présent, congé définitif au nommé, *Weyraet*
Jean fils de *Jean Louis* et de *Rezelde Stavelot*
 né à *Gand* province de *flandre orientale* le 13 Janvier 1814
 taille d mètre centimètres millimètres, visage front
 yeux nez bouche menton cheveux
 sourcils signes particuliers et ce à raison de

marquations de 21 ans
 Le susnommé *Weyraet*
 a servi en dernier lieu en qualité de *Garde Corps* de *Garde* *général*
 ses services antérieurs, campagnes, blessures et actions d'éclat sont détaillés ci-après.

ETAT DES SERVICES ANTERIEURS. | CAMPAGNES, BLESSURES ET ACTIONS D'ÉCLAT.

Conformément à ce qui est prescrit par les réglemens d'administration en usage à l'armée,
 il a été décompté avec le susnommé; après que la valeur de ses effets a été portée dans son
 avoir, il lui a été payé la somme de _____
 qu'il déclare avoir reçue _____

Toutes les autorités civiles et militaires sont invitées à laisser passer et librement circuler
 le susdit *Weyraet* et à lui donner aide et protection en cas de besoin.

Fait à *Gand* le 20 Nov 1835
 SIGNATURE DU CONGÉDIÉ, | LE COMMANDANT DU Régiment des *Légion*

Charles Sirey

Definitief ontslag na 5 jaar dienst.

Om hun bestaan te rechtvaardigen zorgde de "état-major" ervoor dat iedere november de nieuwe wachten werden ingeschreven. Ook de tucht- en kantonale raden zetelden regelmatig, niettegenstaande niemand op de uitspraken reageerde. De bevolking zag de gang van zaken met lede ogen aan. Ook het schepencollege wenste zo weinig mogelijk met de garde te doen te hebben. De groepering kostte, niettegenstaande haar papieren bestaan, nog steeds belastinggeld. Men liet dan ook geen gelegenheid onbenut de garde te bekritisieren en belachelijk te maken. Een treffend voorbeeld voor de relatie tussen het stadsbestuur en de wacht vonden we in de zaak "Heyvaert". Een muziekvereniging uit het Gentse vroeg de stad een lokaal ter beschikking te stellen om er te oefenen. De stadsraad willigde de vraag in en besloot dat het 3e legioen daarvoor een plaats in het oude Capucijnenklooster moest afstaan. Natuurlijk kwam er tegenkanting en ontstond een drukke briefwisseling tussen de partijen. Prosper Jean Heyvaert "commie" van 3e klas, hoogstwaarschijnlijk het ganse theater hartsgrondig beu, veranderde in een nota alle "garde-civique" om in "garde-comique". Een diepbeledigde "état-major" verlangde genoegdoening en schakelde de gouverneur en de nationale regering in. De burgemeester schoof de zaak op de lange baan maar moest, na meer dan één jaar, de gewraakte stadsbediende bestraffen; Heyvaert werd 15 dagen wedde afgehouden. (18) (RV-13 apr 44) Had de wacht het pleit gewonnen profijt deden ze zich niet; van nu af legde de stad meer en meer beslag op de door hen bezette stadslokalen.

Roger VAN AERDE
1986

NOTEN

- De officieren werden per maand, de rest per dag uitbetaald. Hierna de soldij voor 1831, nog in gulden uitbetaald. Het duurde nog tot 1834 vooraleer de Belgische munt in voege kwam.

Majoor	: 216,66 g.	Adjutant onder-officier	: 1,00 g.
Kapitein	: 133,33	Sergeant-majoor	: 0,75
Luitenant	: 75,00	Sergeant	: 0,60
Onder-luitenant	: 58,33	Fourrier	: 0,60
Betaalmeester	: 75,00	Korporaal	: 0,35
Dokter 1e klas	: 75,00	Trommelaar	: 0,30
Dokter 2e klas	: 50,00	Wacht	: 0,20
- De gevangenis werd bewaakt door de "Municipale Wacht" opgericht in oktober 1830. De eenheid van 200 man, meestal oud-militairen, was goed geoefend en bood zich vrijwillig aan de grenzen te gaan verdedigen. Over die Municipale Wacht hebben we het later in de serie.
- Voor hun moedig gedrag in de gevechten te Strobrugge werden op 30 juli 1834 volgende Gentse burgerwachten verermerkt als ridder in de Leopoldsorde:

- F. Lamy de Fiogay, kapitein, niettegenstaande 2 maal gewond bleef hij op post.
 - P. Schuermans, onder-luitenant, vaandeldrager, voor betoonde moed.
 - L. Vandewoestyne, sergeant, gekwetst te Strobrugge.
 - C. Verhelle, voor betoonde moed, gekwetst te Strobrugge.
 - A. Schoonlevens, luitenant-kwartiermeester, voor betoonde moed en het redden van de geldkist.
4. Over het muziekkorps hebben we het later in de reeks.
 5. Op verschillende kledijstaten uit die periode vindt men "a perdu son fusil", "est parti avec son arme", "déserté avec arme et bagage", "déclaré fusil vollé" enz. enz.
 6. Na eerst in het stadhuis zelf te zijn ondergebracht, was sedert de benoeming van kolonel Coppens tot opperbevelhebber, het hoofdkwartier ondergebracht in de gewezen pompierwacht in de Hoogpoort.
 7. Pasinomie reeks 3, deel 2, p. 144. De wet op het in actieve dienst houden van de 1ste ban werd vernieuwd op 29 december 1831 en 22 februari 1832, respectievelijk in Pasinomie reeks 3, deel 2, p. 232 en p. 269-270.
 8. Ook in Gent werd een beurtrol opgesteld die de aflossing tussen de 4 bataljons 1ste ban uit de stad en dit uit de randgemeenten regelde.
 9. De meeste eenheden waren gelegerd in de Limburgse heide. Deze massale militaire concentraties lagen aan de basis van de kampen bij Diest en speciaal bij Beverloo, het latere kamp van Leopoldsbuurg.
 10. L. Leconte: L'origine de la Blouse de 1830.
In: Carnets de la fourragère. 5e serie, p. 503. -1937-
 11. P.J. Bemelmans: Recueil administratif. Tome 3, p. 590. Arrêté fixant la petite tenue des officiers de la garde civique - Besluit bepaelende de kleyne tenue van de officieren der burgerwacht.
 12. D'Amant Neut: Recueil complet des lois, arrêtés et instructions sur la garde civique. p. 116 -1834-
 13. Pasinomie reeks 3, deel 2, p. 498.
 14. F. Van Kalken: Histoire du Royaume des Pays-Bas. -1910-
 15. Pasinomie reeks 3, deel 5, p. 1 tot 8.
L. Leconte: L'infanterie de la garde civique et ses uniformes.
In: Carnets de la fourragère. 3e serie, p. 203. -1930- Besluit vaststellende de kleeding van de burgerwacht.
 16. De crisis in de burgerwacht laat zich gemakkelijk aflezen in de jaarlijkse gestemde budgetten. Vanaf 1837 snoeide het schepencollege in de uitgaven. Hierna het budget voor de 4 legioenen van de stad zelf:

<i>jaar</i>	<i>getalsterkte</i>	<i>budget</i>	:	<i>jaar</i>	<i>getalsterkte</i>	<i>budget</i>
1831	: 12.256	: 9915,24 g	:	1840	: 12.447	: 3505,72 fr
1832	: 12.256	: 9119,48	:	1841	: 12.513	: 494,78
1833	: 12.224	: 9881,22	:	1842	: 12.359	: 1510,00
1834	: 12.311	: 6721,42 FR	:	1843	: 12.359	: 1578,55
1835	: 13.068	: 6857,53	:	1844	: 12.359	: 1510,00
1836	: 11.984	: 5999,29	:	1845	: 12.359	: 1560,00
1837	: 11.941	: 1898,95	:	1846	: 12.333	: 1510,00
1838	: 11.930	: 2070,00	:	1847	: 12.333	: 1510,00
1839	: 12.263	: 7915,46	:	:	:	:
 17. G. Deseyn: Omtrent de werkloosheid en armoede tussen 1740 en 1856.
In: Tijdschrift voor Geschiedenis van Techniek en Industriële Cultuur, Jg. 4, N°3. -1986-
 18. "Den Vaderlander" van 12 maart 1843.